

2 0 1 8

LÉPCSŐ

h ű s v é t

1 8 6 . s z á m

CISZTERCI SZENT IMRE PLÉBÁNIA

LA MERÜLNI, KIÁLTA, MONDVÁN: URAM, TARTS MEG ENGEM S A MIKOR KEZD VA
VÁN: URAM, TARTS MEG ENGEM S A MIKOR KEZD VALA MERÜLNI, KIÁLTA, MOND
GEM S A MIKOR KEZD VALA MERÜLNI, KIÁLTA, MONDVÁN: URAM, TARTS MEG EN

MÁTÉ 14, 30

Kedves Testvérem, bevezetéként adnál egy rövid körképet arról, hogy a hamuban sült pogácsa mellé mit kaptál és hordozol magaddal a szülői házból, ennek környezetéből?

Hívó családba születtem, nagyszüleim igen közel kerültek a templomi szolgálathoz, mindkét nagyapám templomatya volt, édesapám pedig a leánykérés sajátos módját választotta: reménybeli választottja a szomszéd faluban lakott, ezért apám felkerekedett, de nem hozzá, hanem a plébánoshoz ment, hogy annak

sem éreztük hátránynak, mert azt a hitet és szeretetet, amely szüleimet eltöltötte, kaptam útravalónak a hamuban sült pogácsa mellé. Ez kitart és fenntart a mai napig.

Egy fiatalember életében elérkezik az a pillanat, amikor életre szóló ösvényt kell válasszon magának. Hivatásod gyújtópontjáról kérdeznék – mi indított el a reverenda, mint „munkaruha” felé?

A csend

B E S Z É L G E T É S V A R G A L Á S Z L Ó K A P O S V Á R I M E G Y É S P Ü S P Ö K K E L

A Lépcső vendége **Varga László kaposvári megyéspüspök**, aki a *Nagyböjti esték* sorozat keretében három alkalommal osztotta meg felhangoló gondolatait a Gimnázium dísztermében. László atyával Csányi Tamás karnagy beszélgetett.

véleményét kérje. Ő pedig így szólt: Hát te ki vagy, fi-am? Mert Terust bizony, akárkinek nem adom! És megkérdezte édesapám lelkipásztorát. Miután kedvő választ kapott, létrejöhetett a személyes kapcsolat – ha két pap is bólint, akkor nincs kockázat. Az udvarlás egyéni útja ez, de novemberben megismerkedtek, s januárban megtartották az esküvőt.

Édesapám ötvenöt évig látta el a kántori szolgálatot – házuk Sáskán, e Tapolca melletti településen, a templom tövében állt – édesanyám pedig a templom díszítésében segített. Ketten maradtunk testvérek, sajnos, három kis életet a szülés során elvesztettünk. Édesapám csak a felszentelésemkor árulta el, hogy keresztelóm alkalmával a plébános megjövedölte lelkipásztori hivatásomat, és szüleim, bár mindennap imádkoztak azért, hogy ez igaz legyen, de nem mondták el, hogy ne befolyásolják döntésemet.

Szerettem a családkban élni, megkaptam azt az erős háteret, amely az üldözések időszakán is átmentett, természetes lett számomra, hogy a hitemért néha szenvedni kell. Egy kántor a klerikális reakció képviselője, és a helyi párttitkár ezt minden módon igyekezett tudomásunkra hozni. Szerényen éltünk, de ezt so-

A gimnázium harmadik esztendejét jelölném meg – viszszatekintve teljesen tisztán látszik a Jóisten jelzése. Apám az általános iskolában beíratott hittanra, viszontválaszképp az igazgató megígérte neki, hogy minden továbbtanulási lehetőséget megakadályoz. Először Pannonhalmán kopogtattunk, sikertelenül, viszont a győri bencések befogadtak – idáig nem ért el a párt keze. Valamint azzal, hogy akadályoztak, egyben lehetőséget adtak, hogy olyan útra lépjek, amelynek létezéséről addig nem is tudtam. A bencés atyák mintája indított el a hivatás felismerése felé.

Első állomáshelyed Várpalota, az 1980-as években igazi szocialista munkásváros. Ez kihívás kellett legyen még friss, kevésbé edzett vértessel. Hogyan emlékszel e vörös környezetre, és tudnál-e említeni valamit, amit mégis áthoznál a XX. századból a XXI. századba?

Felszentelésem idején a Bokor-közösséghez tartoztam, a várpalotai plébános pedig a békepapi mozgalomhoz. Sajátos helyzet: azért helyeztek oda, hogy legyen, aki vigyáz rám. A katonaság alatt és után nagyon eltökélt voltam a Gondviselésre való ráhagyatkozásban. Amikor megérkeztem Várpalotára, kikötötték, hogy fiatal-

lokkal nem foglalkozhatok, kizárólagos mozgásterem az idősekről, betegekről való gondoskodás. Május 1-jén érkeztem meg, s látogatásaim során minden időstől, betegől azt kértem, ajánlja fel szenvedését,

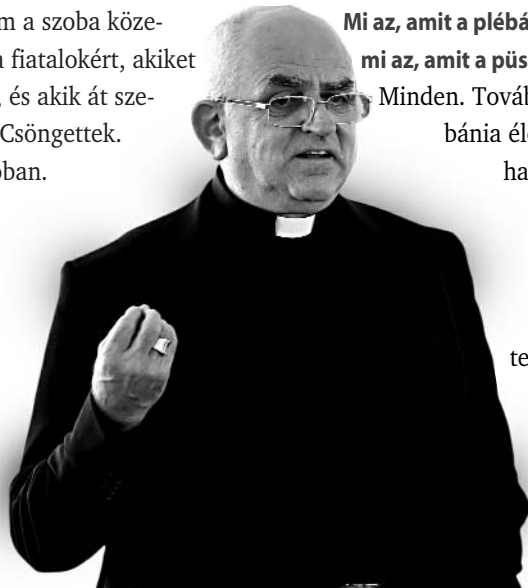
Amióta karizmatikus, nincs annyi nyomozónk, hogy a Szentlélek sugallatait követni tudjuk. Így indult el a kis-közösségi élet.

egy különös leánykérésről, az aranyláncról

imáját, hogy Várpalotán minél több ifjúsági és házas közösség alakuljon. Mert Istennél semmi sem lehetetlen. Eltelt három hónap mozdulatlanul. Nyugtalan lettem. Az Apostolok cselekedeteiben olvastam a jeruzsálemi hívek életéről, ahogyan dicsőítették Istent, aki naponta vezette hozzájuk azokat, akik az életüket át akarták adni Neki. Letérdeltem a szoba közepén, és imádkoztam azokért a fiatalokért, akiket én még nem, de Ő már ismer, és akik át szeretnék adni az lelküket Neki. Csöngettek.

Két gimnazista leány állt az ajtóban.

*A papot keressük – mondták.
A kisebbik itt áll – mondtam.
Bibliát szeretnének venni – mondták.
Van nálam, de pénzért nem adom, csak ingyen.
Egy kérésem van, hogy beszéljessetek velem a hitről – mondtam.
Hozhatnak még másokat is? – kérdezték.*

Ezután mindennap dicsőítettem Istent, szobám igen gyorsan megtelt, majd megérkezett a rendőrség is. 1982-ben járunk. Azt a feltételt szabták, hogy magánlakáson ezt folytatnom nem lehet, át kell mennünk a templomba. Ez izgalmasnak tűnt, mert a templom szentélye beleért a laktanyába, az űr a sekrestye ajtajával szemben állva posztolt. Figyelni fognak minket – jeleztem a fiataloknak. A csapat megfelelő volt, a vagányok s védettebbek – munkásörök, rendőrök, katonatisztek gyermekei – megmaradtak velem. Ők lettek az ifjúsági majd házasközösség csírái. Meggyőződésem, hogy az ima hatására. Ebben az időben léptem ki a Bokor-mozgalomból, amelynek megdőbbentő folyamánként minden megváltozott körülöttem.

Jelzett a téglá...

Igen, az elhárítás minden tudott. Később Veszprémben, a nyomozó úgy fogalmazott: *addig volt jó, amíg magabulányista volt, mert mindig tudtuk, mit csinál, hol jár.*

Az első állomás után lépünk át utolsó plébánosi helyedre, a kaposvári Szent Imre Plébánia vidékére. Néhány évvel ezelőtt vendégként, dalos társaimmal benézhettem ezen az ablakon, s láttam, hogy egy összeérlelt közösség pásztora lehettél, amelyben a szentségimádás csendje, a zene harmóniája és a karitászs készsége tűntek fő cölöpöknek.

Mi az, amit a plébános továbbadhat a püspöknek, és mi az, amit a püspök új dimenzióba helyezhet ebből?

Minden. Továbbviszem, mert bennem él. A plébánia életét a folyamatos szentségimádás határozta, határozza meg, tette ilyenné. Amikor odakerültem – 1993. augusztus 1-jén – néhány nap múlva kivettem az Oltáriszentséget, a kápolna pedig megtelt – mindenkit érdekelt, hogy mit csinál az új pap munkaidőn kívül. Kicsivel később pedig kinyitottuk a templomot. Mind a mai napig. Hivatásom legfontosabb forrása ez. A másik a közösség, hiszen az egyház a közösségek közössége. Akkor él, ha ez élteti, ha a személyes kapcsolatok melegítik. Említetted a muzsikát; püspökségem első hetében bevezettem a zene dicsőítést, ez vonzza a híveket, a fiatalabbakat is. A karitászs keretében pedig elindítottuk az Irgalmasság Háza szolgálatot, az egész egyházmegyére vonatkozóan. Ahogy egy evangelizációs központ is megkezdte működését. Mindennek forrásvidéke a szentségimádás.

Ha névjegyet készíthetnék Neked, akkor négy szót mindenképpen ráírnék: a szegények egyházát szeretném építeni, majd még egyet: csend.

A keresztség által mindannyian Krisztust öltöttük magunkra, aki megtestesülésével példát adott nekünk arra, hogy mit jelent embernek lenni. S ez magában foglalja a szegénység szabadságát is. Jézus mérhetetlen szabadsága részben a szegénységéből fakadt. Nem kötődött semmihez, nem birtokolt semmit.

A Bárka közösségben egy leánytól különös ajándékot kaptam: *az ostyában megtört Krisztus és a megtört ember ugyanaz* – mondta egyszerűen. Itt ér össze a szentsegímdadás és a szegények szolgálata. Akkor lesz igazán gyümölcsöző az első, ha ezen keresztül felismerjük a szenvedő emberben jelen lévő Krisztust. A karitás nemcsak szociális munka, hanem a hit titka. Amikor odafordulunk az esethez, akkor valójában az örömhírt éljük meg: elérkezett az Isten országa, és itt van közöttünk.

lás egyik szikrája is. Ráadásul a migráció forrásvidéke az iszlám lendületes küldetésudatával bír. Hogyan lehet a szeretet köreit úgy kinyitni, hogy a keresztény civilizációt félteni jogos és emberséges lehessen.

Az egyház az idők jeleire mindig evangéliumi választ kell adjon. Az egyik: egy radikalizálódó liberalizmus és egy radikalizálódó iszlám harapófogójában csak egy radikálisabb Krisztuskövetéssel adhatunk választ. Az európai kereszténység erőtlen, gyenge. Itt a kihívás, és itt az idő. A készítés a változásra. A feladat.

a szeretet záróvonaláról, a józan misztikáról

Ha a békés szándékú, de kívülálló érdeklődő betéved a püspöki szentmisére, láthatja, hogy jó néhányan mozognak körülöttem, süveget cserélnek sapkára, majd viszont, pasztorbotot adnak és vesznek el tőled, díszes ruhában, nyakadban aranyláncsal, kezdedben füstölgő edényt tartasz. S mindenhol nemesfém csillog. Ez bizony látszólagos aránytalanság a Megváltó által viselt egyszerűség, a szegényekkel való azonosulás mérlegén. Hogyan lehet feloldani ezt az ellentmondást?

Úgy hiszem, *ahogyan* ezekben a külsőségekben jelen vagyunk, az átjön. Ha az életem középpontja a bennem élő Krisztus, és ez meghatároz engem, akkor a formális jegyekhez, liturgikus mozdulatokhoz való viszonyulás a helyére kerül.

A templom kapuján belül ez életszerű. De a kívülálló számára, aki még csak a mintavételnél tart?

Ha a szíve zárt, nem fogunk boldogulni vele. De ha nyitott és keres, akkor nem téríti el. Nemrégben Szegeden, a dómban, szentmise keretében nyitottam meg a Házasság hete rendezvényt. A mise után odajött hozzám egy férfi, és így szólt: elhagytam az egyházat, de amióta olvasom a Facebook-bejegyzéseit, hallgatom a prédikációit s látom, ahogy jelen van a templomban, amióta visszatértem. Hiszem, hogy a kellékek mögül megélevenedik, átüt a tartalom.

Lépjünk be a való világba, mert a szeretetszolgálat bekapcsol minket a közélet sodrásába. A szegények és a gazdagok között egyre szélesebbé váló szakadék kezelése alázat és lemondás nélkül megoldhatatlannak látszik. Az egyre szélesebbre nyíló olló egyben az újkori népvándor-

Úgy érted, a teher, a szorítás katalizál? Ahogy Várpalotán, úgy a migráció erővonalain is?

Igen. Isten a történelem ura. Ha megengedi ezt a folyamatot, azért teszi, mert szeretné, ha egy sokkal elkötelezettebb kereszténységet élnénk meg, amely képes válaszolni.

A migrációval kapcsolatban egyetlen dolgot tartok fontosnak. Az Írás ezt a kategóriát nem ismeri. Isten gyermekeiről beszél, akikért egyszülött Fiát adta. Jogom van nem úgy közelíteni az emberekhez, ahogyan felcímkézik őket. Többször éltem együtt sebzett lelkekkel, s megtanultam, hogy egyetlen dolog nem tűr határokat: a szeretet, amely mindig növekedni akar. De azt is megtanultam, hogy egyetlen dolog nem működik határok nélkül: a szeretet. Ha valakit befogadtam, akkor felelős lettem érte, és ezzel meghúztam, kijelöltem a szeretetem korlátait is. A határtalan szeretet egyenes következménye a gyűlölet lesz, ez a rendkívül rokon érzés. A szeretet egyszerre igen s egyszerre nem. Ha elérkezem a szeretet záróvonalához, okos, ha megállok, mert nem játszhatok Istent. Akinek van füle, hallja meg.

Sajnos, éppen a határ humánus helyének megállapítása a legnehezebb. Amikor ki kell mondanom, hogy a csónak megtelt, nincs további irgalom, mert mindannyian elsüllyedünk.

Pontosan.

Két – igen különböző indíttatásból való – mondatot idéznék fel, az egyik Robert Schumann tulajdona: Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz. Karl Rahner gondolata ha-

sonló, bár nehezebben lefordítható, valahogy így: a jövő embere vagy misztikus lesz, vagy nem lesz. Segíts ezt közelebb vinni a hétköznapi ember füléhez, aki felszáll a vilamosra, belép a munkahelyre, bevásárol az üzletben, bejelentkezik az orvoshoz. Hogyan kell ezt jól értelmezni és alkalmazni nehezített pályán?

A misztika alatt mi valami extra, különös ösvényre gondolunk, amely csak kevesek által járható. De ez így nem igaz. Szent Ambrus himnuszának sora jut eszembe az élet józan mámoráról. A hétköznapi misztika nem az egyedi elragadtatás élményét jelenti, hanem a jelenlétet. Isten jelenvalóságát a kenyérben, egy betegben, egy szegényben. Amit nekik teszek, azt Jézusnak teszem. Ez a tétel érvényes, nem vonta vissza senki. Az átváltoztatás után a pap nem ezt mondja: íme, ez tapasztalásunk szent titka vagy teológiánk szent titka, hanem: íme, *hitünk* szent titka. Nem azon múlik, hogy mit látok, hanem, hogy elhiszem-e, hogy ebben Krisztus valóságosan jelen van. Én benne, Ő bennem. Ha az érzékszerveimből indulok ki, soha nem fogom megtapasztalni a jelenlétet, csak akkor, ha a hitemből. A józan misztika a jelenlétben való lét. Ehhez semmi nem kell, csak hit. Jézus ezt fogja keresni, amikor majd visszatér. Kereszténységünk krízise, hogy tapasztalatunkat, tudásunkat a kinyilatkoztatás fölé helyezzük.

Testvéred fel fog támadni. Hiszed ezt? – kérdi Jézus Márától. – *Hiszem.* – *Akkor vegyétek el a követ.* – *De Uram, már szaga van.* Tehát Márta szavakkal megvallott hite összeomlik, mert tapasztalata mást diktál. Így vagyunk sokszor mi is; érzékelésünket, tudásunkat a hitünk fölé helyezzük. A történelem látszatra a káosz maga. Pedig nem, ez üdvösségtörténet, amelyben Isten országa bontakozik ki. De csak a hittel hívő számára mutatkozik meg. A szentek innen látták a világot. Vagyis van remény.

Az utóbbi évtizedek visszatérő gondolata, hogy az egyház lazítson a merevségén, legyen személyesebb, hallja meg az idők szavát, ne engedje át a labdát a szekták téréfelé. Nem is szólva a digitális eszközök világáról, amelyek – minden hasznuk mellett – elszemélytelenítenek.

A népegyháznak át kell alakulnia közösségi egyházzá. A személyes kapcsolatok gyengülésével veszítünk el lelkeket. A templomba járók alig ismerik egymást. A pap sem őket. Korunk leprája a magány, amelyre a digitális környezet csak rá-

segít. Számok, táblázatok, programok, kódok, villogó eszközök – személyes érintés nélkül. Az egyház újra felfedezhető, rendkívüli lehetősége ezt kiaknázni.

Megszólítani, meghallgatni – ez a szeretet civilizációja.

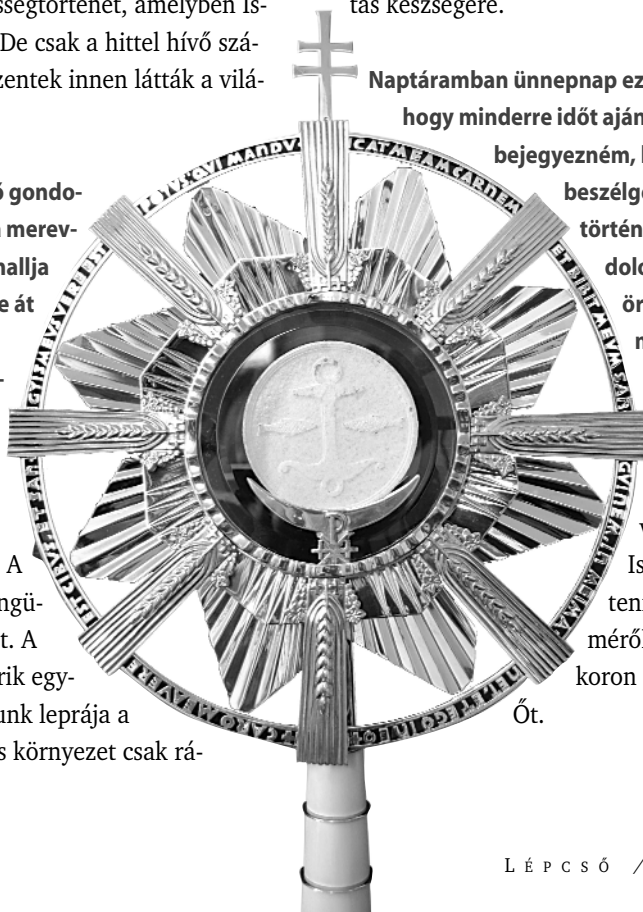
Különösen a peremre szorultak esetében, akiknek státusa a helyzetükből következően megalázó. Nemrégén jártam hajléktalanok közt, akik hajlamosak áldozatként tekinteni magukra, akiknek a szeretet alanyi jogon jár. Ilyen alapon bizony egyikük sem jut a mennyországba – mondtam nekik. Azonban, ha te jót teszel a nálad is elesettebbel, akkor lesz esélyed arra, hogy a szívedben lévő szeretet növekedni kezdjen. Ez szükséges feltétele annak, hogy felfedezd emberi méltóságodat, amelytől mindenki megfoszt. De csak azért, mert te is elhiszed, hogy selejt, hajléktalan senki vagy. Ha azonban Isten képmása leszel, akkor ki fogsz egyenesedni.

A technika fantasztikus lehetőség, gyors és azonnali választ ad. Ez jó. Viszont rossz, hogy ezt áttemeljük a személyes kapcsolatok világába is. Ha nem azonnal figyel rám a másik, már nem fontos. Kollégiumi igazgató koromban egy fiú robbant be a szobámba, azt kérve, hogy azonnal beszélhessem velem. Adj két percet – feleltem –, hogy befejezhessem, amit elkezdtem. Mire befejeztem, a fiú eltűnt. Nem volt türelme várni. A digitális hatások tömege képtelenné tesz az alázatra. Az előző perc rögtön elévül. Ha ezt átviszem a személyes, valamint az Istennel való kapcsolatomra, akkor egyenes út vezet egy másik istenhez, aki gyorsan megteszi, amit kérek tőle. A személyes kapcsolatokhoz elsődlegesen idő kell. Már itt el lehet bukni. A gyóntató pap mégis azt látja, hogy az igény elképesztő a meghallgatás készségére.

Naptáramban ünnepnap ez a mai, hálásan köszönöm, hogy minderre időt ajándékoztál, és ha tehetném, bejegyezném, hogy tíz év múlva ugyanígy beszélgessünk kicsit. Ha ez megtörténne, mi lenne az a néhány dolog, amit e találkozáskor örömmel említenél, amit megvalósítanod, megélned sikerült?

Az irgalom. De ebben olyan távlatokat látok, amelyhez tíz esztendő kevés. Valamint szeretnék az Isten országáról tanúságot tenni, ennek békéjéről, örömről, igazságáról. Hogy egykoron színről színre láthassam

Őt.

Harminckét sebhely

A Z Í T É L E T N A P

akik Istent szeretik,

Az éjszaka közepén erőteljes kopogásra ébredt. A plébánia ajtajában egykori ministránsa állt, aki arra kérte, jöjjön azonnal Zsidára, mert úgy hiszi, nagybátyja már nem éri meg a reggelt.

A határ menti Szentgotthárdon szolgálatot teljesítő káplánhoz négy filia tartozott – Magyarlak, Máriafalu és Farkasfa mellett Zsida. Plébánosa jó példával és sok teendővel látta el, amelyeknek örömmel tett eleget. Fiatalságához a fiatalok álltak a legközelebb, de személyválogatás nélkül osztotta derűjét mindenkire. Kisugárzását nem lehet szavakba foglalni; vonzotta az embereket, akik igyekeztek az útjába kerülni s hallani őt – emlékeztek róla. Sokakat szerzett meg a hit ügyének, viselkedése tanúságával hirdette az ígét. Sosem felejtette el a gyónás utáni útravalót, és mosoly, kedves szavak nélkül senkit sem hagyott az úton.

Átszaladt a templomba, hogy magához vegye a szentkenetet és az ostyát, vállára akasztotta kis tarisznyáját, és kíséreléssel nekivágott a dombtetőre vezető, sötét gyalogútnak. Mivel plébánosa Farkasán töltötte az éjszakát, az épület magára maradt. A fiú útközben váratlanul elbúcsúzott, mondván, nem mehet végig, várják otthon. Zsida határában, az erdő szélén érte az első támadás, de egéretat nyert. Sejtette, hogy a megadott címet nemcsak ő tudja, de nem hátrált meg. Szelíd embersége nem feltételezte, hogy a segélyhívás – az eddigi jelekből nyilvánvalóan – maga is hamis. Már látta úti céljának bizonytalan körvonalait.

azoknak minden a javukra válik

Brenner János 1931 decemberében, Szombathelyen született, édesapja tíz, édesanyja tizenkét gyermeket nevelő családi háttérben, az istenhittől elköltelezettségével és a szociális érzékenység adományával. A testvérek – László, János és József – egyaránt a papi hivatást választották. A család sorsa tükrözte a zavaros évtizedek hányatott viszonyait, a háborút, a szétszakított Magyarország fájalmát, a gazember vörös uralom egyházat is fojtó szennyését. Szombathely, Pécs, Szombathely, Pécs – a család költözéseinek fő ritmusa ez, amelyben a pécsi ciszterci gimnázium új ablakot nyitott a világra. A proletárdiktatúra azonban nem engedte ezen kinézni, az egyházi intézményeket megszüntették, a rendeket majdnem mind felszámolták, így a fiatal ember a 7. osztályt már az államosított középiskolában kezdte el. Egyik dolgozatának zárómondatát – *ép testben, ép lélek* – tanára aláhúzta, s a *lélek* mellé piros kérdőjel került: *EZ HOL VAN?* János döntött, és Lászlót követve Zircre utazott. Itt Endrédy Vendel ciszterci apát a monostor teljes felszámolásáig folytatta az illegális képzést. Brenner János mindenek és mindenek ellenére 1950 augusztusában felvette a novíciusok ruháját. Rajta kívül még tizennyolcan.

Szívesen maradnék, nem félek – mondta előljárójának. Mert a zsidai támadás nem volt előzmény nélküli. Amikor egy ízben Farkasfáról indult haza kismotorjával, ismeretlen kezek fáhasábokat dobta elé, de ügyesen igazgatta a kormányt, s lélekjelenléte – a Lélek jelenléte – hazavitte. *Nem volt szerencsénk* – számolt be plébánosának mosolyogva.

Első szerzetesi fogadalmát 1951 augusztusában tette le, amelyet a diktatúra zárványában már nem tudott véglegesíteni. Rövid földi jelenlétében rendjének hűségese tagja maradt. 1955 nyarán a szombathelyi székesegyházban szentelték pappá, majd megyéspüspöke Szentgotthárd egyik kerületébe diszponálta. Választott jelmondata – „*akik Istent szeretik, azoknak minden a javukra válik*” (Róm 8, 28) – vezérelte cselekedeteiben.

A megadott címnél már várták. Férficipők és egy nő lábbeli nyomait vélték látni, akik a gyors rajtaütés után a helyszínre érkeztek. Az Oltáriszentséget a testével védte, de szemüvegét szilánkokban, stóláját megtaposva, a magán viselt keresztet messzire hajítva találták. A gyilkos különítmény egy, már használaton kívüli kútba dobta volna az élettelen embert, de nem számoltak avval, hogy az állatok jelzik majd a szokatlan mozgást és a sűrű szagot; az ideges kutyaugatás hatására az ablakok megvilágosodtak, a gyávák pedig elmenekültek.

Testében 32 késszúrászt azonosítottak, de halálának közvetlen oka ennél aljasabb: többször a nyakára tapostak, ettől a nyelvcsont és a gégeporc darabokra tört, a vérzés következtében pedig megfulladt. Brenner Jánost nemcsak meggyilkolni, hanem megalázni kívánták, és üzenni minden érintettnek, hogy a hatalom bármit megtehet. Íme a tartás és háttér nélküli egysejtűek bosszúja; mi más gondolhatnók a 32 sebről, amely sokszorosa annak, ami a biztos halálhoz elegendő. A proletárdiktatúra tanulatlan indulatának pecsétje ez.

Málcsi néni, olyan gyönyörű ez a nap, átölelném az egész világot – mondta vértanúhalálának reggelén a plébánia házvezetőjének. 1957. december 4-én. Gyilkosai számára – és e szó mögött legyen ott a kommunizmus számtalan gonoszsága – a második ítéletnap érkezik el folyó év május 1-jén, Brenner János Anasztáz O.Cist. boldoggá avatásának szívbéli pillanatában. *Mert akik az Istent szeretik, azoknak minden a javukra válik.*

Csányi Tamás karnagy

Köszönet Kahler Frigyes jogtörténész és Soós Viktor Attila történész kutatásaiért.

Atömör válasz: igen. Sőt, kell is politizálnia. Azonban szeretnék rámutatni, hogy a politika fogalmát jól kell értelmeznünk. A keresztény tanítás szerint a politika nem más, mint a közjó előmozdításának eszköze, a közjó pedig az egész és minden ember jólétét tartja szem előtt. A politika tehát: szolgálat. A társadalom szolgálatával, a közjó előmozdításával pedig természetesen aktívan és cselekvően kell foglalkoznia az egyháznak. Az antik görög megfogalmazás szerint a politika a jó kormányzás művészete. Ez erősítheti bennünk azt a benyomást, hogy szükségünk van a politikára, arra ne csak a „szenny” szinonimája-

Bár a XXI. században divatos az ideológiák végéről töprengeni, a politika mégis ideológiai megalapozottságú, míg a kereszténység nem eszme- hanem hitrendszer, a kettő között pedig jelentős a különbség. A pártpolitikai csaták olykor piszkos eszközei még a jó szándékkal közel lépő egyházat is beszennyezhetik, ezért érdemes egészséges távolságot tartani.

Akkor az egyház tagjainak nem is lehet véleménye?

Dehogynem! Híveknek és papoknak egyaránt. Kell is, hogy – megfelelő, alapos tájékozottság birtokában – véleményt formáljunk. A választásokon, népszavazá-

Politizálhat-e az egyház?

A Z É R T É K E K V É D E L M É B E N

Írásunk szerzője politológus, a 777.hu szerkesztője, a Szent Imre Házban működő Bernardinum kollégium korábbi lakója.

ként gondoljunk. Ugyanakkor a politikafogalom a köznyelvben szűkebb értelemben jelenik meg: a szó a legtöbb ember számára, sajnos, csak a mindennapok pártos küzdelmeit és szóváltásait takarja. Így tehát önmagától adódik a következő kérdés:

belefollyhat-e a pártpolitikába az egyház?

Itt értünk veszélyesebb terepre, a pártpolitikai szerepvállalástól ugyanis – véleményem szerint – az intézményes egyháznak tartózkodnia érdemes (ami nem jelenti azt, hogy a keresztény ember is ezt tegye). Az egyház küldetése a társadalom egészéhez, minden emberhez szól. A krisztusi értékek megjelenítése kötelesség a társadalmi vitákban, az értékek védelmében és a közéletben, azonban nincs a glóbuszon olyan párt, amely az egyházi küldetésnek száz százalékban megfelelné. Azaz: ügyek mentén okos politizálni. Cseppet sem szabad hátrálni például az életvédelem terén vagy a házasság intézménye körüli vitákban. Támogatólag kell fellépni a demográfiai válságot, a család válságát megoldani kívánó kezdeményezések mellett (legyenek azon kormányzati lépések vagy civil szervezetek kezdeményezései), de az egyház nem azonosulhat egyetlen párttal vagy kormányzattal sem. A ma támogatott pártról (kormányról, jelölről) holnap kiderülhet az évszázad korrupciós botránya, a jóhiszeműség vissza is üthet a pártot/kormányt/jelöltet korábban teljes mellszélességgel támogató egyházra. A pártok küldetése pedig – bár szeretik ezt gondolni – az egyházzal szemben nem egyetemes, elég csak a szó etimológiai hátterét (latin pars, vagyis rész) vizsgálni.

sokon való részvételünk kötelesség, a társadalom, nemzet iránti felelősségünk ugyanis kiterjed a voksolásokra is. Egyéni gondolatainkat pedig nem szabad véka alá rejtenuünk. De látnunk kell azt is: amikor egy pap/lelkész a szószékről vagy ambóról mondja el pártpolitikai nézetét, azt óhatatlanul az egyház véleményével azonosítják, és az elmondottakat hamar leválasztják a megfogalmazó személyéről. Ezért különösen körültekintően érdemes cselekedniük. A feladatuk inkább az, hogy jelezzék: a keresztényeknek lelkiismereti kötelességük az urnához járulni, és ott megalapozott döntést hozni. Ahogy rá lehet mutatni arra is, hogy olyan jelölteket, szervezeteket érdemes támogatni, akik/amelyek programja összeegyeztethető a keresztény moralitással és társadalmi tanítással – azokét, akik keresztény programot hirdetnek és vallanak. A szentmise/istentisztelet keretében kifejtetni, hogy az egyes társadalmi problémákra milyen válaszokat kínál az egyház társadalmi tanítása. És melyek azok az értékek, amelyek képviselőjét elvárjuk választott vezetőinktől, a döntéshozóktól.

A közéleti szerepvállalásra pápák egész sora bátorítja a keresztény embereket, VI. Pál pedig úgy beszél róla, mint ami a szeretet egyik legmagasabb rendű formája lehet. Az egyház és az egyháziak részéről tehát mulasztás volna, ha nem vállalnák fel a közéleti-társadalmi vitákban a keresztény álláspont világos és tiszta képviselőjét – de az egyetemes küldetés igénye miatt hiba az is, ha nem látják ennek világos határvonalait.

Vágvölgyi Gergely

Azt gondolhatnánk, hogy Krisztus tettei magukért beszélnek, és mindennél világosabban megismerhetjük belőlük az Urat, de be kell vallanunk: anynyi kegyes magyarázatot hallottunk már, hogy a bennünk élő kép mintha már nem is hasonlítana az evangéliumokból megismerhető Jézusra: a mi Krisztusunk inkább tűnik szigorú, követelődző és sértődékeny Úrnak, mint szelíd és alázatos szívű Emberfiának. Pedig Jézus Krisztus nem változott meg: ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.

megnyerte számunkra ezt a háborút. Ha bűneinkben elbukunk, tudnunk kell, hogy Jézus akkor sem hagy el bennünket, hanem tovább harcol értünk, és korholás helyett inkább arra hív minket, hogy a kudarcok ellenére is higgyünk az Ő végső győzelmében – nemcsak a világot, hanem saját életünket illetően is.

Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké. Jézus az Egyház e sötét órájának közeledtével, amikor úgy tűnik, hogy a Gonosz diadalmaskodni fog, és szétszórja a születő Egyházat, imádkozik az apostolokért:

Nem változott meg

„JÉZUS KRISZTUS UGYANAZ TEGNAP, MA ÉS MINDÖRÖKKÉ.” (ZSID 13,8)

Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké. Jézus tudta mi lakik az emberben (Jn 2,25), és tisztában volt vele, hogy ha őt elfogják, a tanítványai félelmükben és zavarodottságukban szertefutnak. Ő azonban nem sértődött meg ezen, sőt, valójában természetesen is vette: „Írva van: Megverem a pásztort, és szétszednek a nyáj juhait.” – mondta az apostoloknak (Mt 26,31). Ezek azonban nem egy csalódott ember szavai, mert rögtön egy ígéretet is fűz hozzá: „De feltámadásom után előttem megyek Galileába.” Az elválás és a bukás megjövendölése után nyomban megígéri a találkozást és az újakezdést is. Jézus ma is tisztában van azzal, hogy a szenvedések és kudarcok félelmet és zavarodottságot keltenek a szívünkben, és nem tudunk kirtartani mellette, de minket is bátorít az újakezdésre, sőt előre megy, hogy előkészítse számunkra az utat.

Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké. Bár Jézus tudta, milyen sors vár rá (Mt 20,18-19), mégis szakít időt arra, hogy a tanítványokat bátorítsa: „Ne legyen nyugtalan a szívetek! Higgyetek az Istenben, és bennem is higgyetek! Atyám házában sok hely van, ha nem így volna, megmondtam volna nektek. Azért megyek el, hogy helyet készítsek nektek. Ha aztán elmegyek, és helyet készítek nektek, újra eljövök, és magammal viszlek benneteket, hogy ti is ott legyetek, ahol én vagyok.” (Jn 14,1-3). Jézus az apostolok bukásának tudatában nem megvetésének és jogos haragjának ad hangot, hanem hitet kér, és megígéri nekik a végső győzelmet, az üdvösséget. Jézus tudja, hogy sok csatát veszünk a Gonosz elleni küzdelemben, de Ő már

„Nem azt kérem tőled, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy óvd meg őket a Gonosztól.” (Jn 17,15-19). Jézus küldetést bízott ránk, ezért ehhez élnünk kell, akkor is, ha halálunkig kísérhetők és elcsábíthatók vagyunk. Ebben a világban kell szentté válnunk, még ha ez látszólag lehetetlen feladat is, és könnyebb lenne elvonulni valahová, hogy a tökéletesség útját járjuk. Jézus azonban a világba küld minket, hiszen „a világosság a sötétségben világít” (Jn 1,5), de imádkozik értünk az Atyához – ma is, szüntelenül, hiszen arra tette fel életét, hogy üdvözítsen minket.

Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké. Jézus feltámadása után megjelent az apostoloknak. Nem tett nekik szemrehányást, amiért elhagyták őt; megbocsátott nekik, hiszen tudta, mi lakik az emberben, sőt feladatot ad nekik: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket!... S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.” (Mt 28,18-20) Itt a feltámadt és megdicsőült Úr szól az apostolokhoz, aki nem büntet, hanem megerősíti a bukás előtti feladatot, és megígéri a segítségét. Jézus nem időzik sokat a bűneinknél; ha megbánjuk azokat, megbocsát, és tekintetünket nyomban a jövő felé irányítja.

Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.

Minket is bátorít, minket is vigasztal, értünk is imádkozik, minket is küld, minket is megerősít – minden nap, a világ végéig. Alleluja!

Sartogrilu

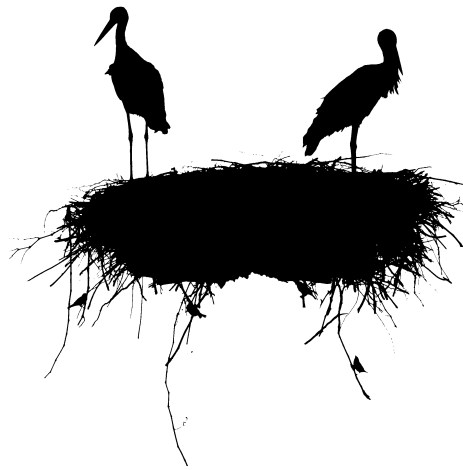

Kezdetkor teremtette Isten az eget és a földet – szól az isteni kinyilatkoztatás. Mindazt, amit Isten teremtett, rábízta az emberre, hogy művelje és őrizze. Ezzel a gondolattal gyűjtöttem össze néhány megélt pillanatot az életemben, amit ajándéknak ismerek, s tanúságtételként most megosztanám.

géről pedig költőien az a hír járta, hogy amihez csak hozzányúl, abból arany lesz. Számomra ők testesítették meg a falusi életet. Ez ugyan nem számított abban az időben szenzációnak, de a főutcán, ami akkor a Budapest-Belgrád útvonalat is magába foglalta, ritka volt. Annak ellenére, hogy az aszfaltúton hatalmas ka-

Az Alföldről az aszfaltra

ÖKO-TANÚSÁGTÉTEL

A föld szeretetét őseimtől örököltem. A teremtett világ megőrzésének feladatát pedig mint keresztény kaptam: „Menjete el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!” Tehát nemcsak az embereknek, hanem az élőlényeknek és mindennek, ami a világon található.

Talán most kérdezed magadban – kedves Olvasó –, hogy „a levegőnek én beszélhetek, az sose fog megtérni”. A magam részéről a levegőt minél tisztábban szeretném hagyni magam után. Talán ez is egyfajta igehirdetés, de most a Teremtő ajándékozó szeretetének adom át a szót.

A túlnyomó részt magyarlakta, szerbiai mezővárosban, Topolyán éltünk a szüleimmel és a húgommal. Topolya több mint 100 éve, áprilistól októberig vásár megtartására jogosult mezőváros. E szép hagyománya mindmáig megmaradt. Gyerekkoromban sokat bók-lásztam ott. Húgommal erősen kellett tartanunk szüleink lépését, hogy ne veszítsük el egymást. Mert különben úgy járunk, mint ahogy járt ő is: báméskodás közben egy ismeretlen anyuka kezét fogta meg. Csak akkor jött rá, hogy valami változott, amikor nem jött válasz a kérdésre.

Később szerettem önállóan, a barátaimmal menni. A vásár fogalomra vált a környéken, a polgárok találkozási pontjává. Jó nagy körzetből jöttek a kisiparosok (szabók, cipészek, bádgosok, gölöncsérek, cukrászok, szűcsök, szíjgyártók, földművesek és állattenyésztők portékájukat árulni. Ott hallottam életemben először kenderzsákba zárt malacokat sivitani és rúgkapálni, egészen a kifáradásig.

Családi házunk szomszédságában édesapám keresztapja élt feleségével. Péter bácsi pödrött bajszú, lovakhoz értő földműves gazda, Arankáról, dolgos kezű felesé-

mionok közlekedtek, itt egy másik világot láthattam. Gyermeektelenek lévén, a lovak, a tehenek, a hízók, az aprójószágok, no meg a házigalambok jelentették számukra a „családot”. Udvarukat a „paradicsomkert” első képi megjelenítésének véltem.

Ahogy beléptünk a kapun gyönyörű rózsabokor, szebb-nél-szebb virágok, páfrányfélék várták az oda érkezőket. Itt állt az ásott kút is hagyományos, öntöttvas keréssel. Péter bácsiék házához mindig jöttek látogatók, mert friss házi tejet lehetett kapni. Az előkertet drótkerítés választotta el az állatok számára fenntartott udvartól. Ettől balra nyílt az istálló, benne két ló és fejőstehenek. Azután a fedett pajaalja. Volt itt mit csodálni. Gyerekként a falra erősített, fából készült, stílusos szerszámos polc érdekelt a legjobban a lovak patkójának igazításához vagy a fogatos kocsijavításához szükséges eszközökkel. Itt pihent a kukoricacső morzsolásához és a kukoricaszár aprításához szükséges, kézzel és géppel egyaránt hajtható szerkezet. A félelmetes súlyú lendkerék jelezte, hogy itt komoly iramban dolgoznak, amikor eljön a betakarítás ideje. Kukoricaszedéskor a morzsolás folyamata valóban üdítő. Alig vártuk, hogy leálljon a gép, mert a zúgás miatt csak mutogatni tudtunk egymásnak. Mindenki tudta a dolgát, míg a kukoricacső a fogatos kocsiról a morzsolóba került. Ez különválasztotta a szemet a csutkától, az előbbi zsákokban, az utóbbit a padláson tárolták.

A paja folytatásaként a faskamra következett, majd a baromfiól, felette pedig a galambdúcok. Az udvar másik felén állt a fogatos kocsijavításához szükséges eszközök alacsonyabb tárolója. Mellette a disznóólak. Valahol a kerítés mellett gyűjtötték a trágyát. Édesapámtól tudom, hogy amikor a földművelő ember

idegen településen jár, és trágyaszagot érez, akkor ez jelzés számára – itt dolgos emberek laknak, mert jószagot tartanak, és ez a jólét szimbóluma.

Édesanyám szülei Bácska másik vidékéről, Temerinből származtak, ahol a földművelés és a kétkezi munka képezte az élet gerincét. Tőlük örökölte a kézimunka szeretetét, amit – városias környezetben – már nem a kültéri földeken, hanem a konyhakertben, de leginkább a konyhában kamatoztatott.

Rengeteg ruhát készített nekünk, gyerkőcöknek; a kézzel kötött sapkák, sálak, gyapjú pulóverek halmokban álltak a szekrényben. Ezek emlékeztettek az anyai szeretet melegére, amikor távol voltunk tőle. Rajzot tanított a közeli általános iskolában, de a munkáján túl szinte minden idejét a családjának szentelte. Amikor nyaralni mentünk, még sátrat is varrt, hogy megfelelő hely legyen a felszerelésnek. A piros muskátli párját ritkította az erkélyein. A paradicsom, lekvár, savanyúság, szörpök elkészítéséhez mesteri fokon értett. A süteményekhez speciálisan jó minőségű alapanyagokat használt, így szédítően ízes vasárnapi ebédekre emlékszem.

Disznóvágásra összejött a család, együtt örvendtünk az együttlétnek. Amikor a felkért böllér megfente a kését, és... Húgom befogta a fülét, és felszaladt az emeletre megsiratni a leölt hízót.

De lépünk túl ezeken a drámai pillanatokon. Azon a reggelen reszelt májat reggeliztünk. Kondérban főzték a belsőségeket, melyek a disznósajtba kerültek. Készült a hurka, kolbász, májas hurka, a Stefánia-szelet, a sonkák a füstöléshez, no meg a kocsonyához való fül, orr és a kunkorodó disznófarok, az oldalszalonnák több táblája.

Már ifjú voltam, amikor ténylegesen munkához juttam: a tepertő, falusiasan töpörtyű készítéséhez. E környezetben kialakult szemléletet igyekszem átmenteni a nagyvárosi milióba, mert a vidéki ember életmódja eredendően természetvédő. Ami elromlott, azt megjavították, ami ehető, azt az állatokkal megetették. A zöld hulladékot a trágyadombra dobták, melyet összeérés után a termőföldre szórtak. Megbecsülték a javakat.

A városi környezet felfedezni valókat tartogatott számomra. Olyan iparosokat, akiknek száma egyre fogyatkozik. Például olyan szabómestert, aki „békebeli” szakmaisággal és értő figyelemmel fogadja a megrendelőt, és komoly megfontolás után mond csak véleményt, évtizedek tapasztalatával. Műhelyében már talán 40 éve áll az idő – a kereszt a falon, valamint régi vasalók, ollók, kopott asztalok jelzik ezt. Felfedeztem kis üzleteket és belőlük kiolvasható sorsokat.

A csendet és a friss levegőt is megtaláltam Budapesten. Főként a kis utcákban, amelyeken keresztül gyalog is eljuthatunk – meglepően gyorsan – kitűzött célunk-

hoz. Isten megviccelt: lakóhelyemtől minél messzebb kerestem a kapcsolódást, a csendet, a friss levegőt, annál több közeli, levegős helyekre vezetett el.

A Gellért-hegyre úgy is fel lehet jutni, hogy közben az ember alig találkozik robogó autókkal. A tavalyi évet annak szenteltem, hogy jártomban-keltemben, akár hivatásom során, akár bizonyos eszközök javítása kapcsán, akár szabadidőmben békés ösvényeket fedeztem fel.

Szívesen járok el a Húvösvölgybe. A villamoson lelki olvasmányokat bújok, szinte elröppen az idő. Onnan pedig csillagtúraszerűen vár a természeti környezet. A lakott település elhagyása nagy fellélegzéssel jár. Amikor meghallom a fák csendes susogását, a madarak dalát, az enyhe szellő nesztét, kitör belőlem: hazaérkeztem. Itt otthon vagyok.

A Hármashatár-hegy, a vitorlázó repülőter és a Vadas-kert nagyon alkalmasak a csendes imára, az elvonulásra és az életsemények mély átgondolására. Átélem az itthon-otthon nagyszerűségét.

De mindezeknél is értékesebb felfedezésem: az idősek, a magányosok és betegek világa. Sok életbölcsséget és élettapasztalatot gyűjtöttem az ő szolgálatukban. Noha hivatásom része, de szívesen is megyek gyóntatni-áldoztatni, akár házhoz, akár kórházba. Itt mindig történik valami. Az esetek nagy részében más emberként jövök el tőlük. A betegség és az öregség keresztjeit tudatosan viselő idős testvérek az igazán lényegesre fordítják figyelmemet. Sok szép emlék, történet van a szívemben, amelyeket látogatásukkor szereztem.

Egy a sok közül: a 102 éves tornatanárnő fiatalosan öltözve, rendbe tett frizurával várt. Ötgyermekes édesanya, 1950 előtt és 1990 után is a Szent Margit Gimnáziumban tanított. Úgy beszélt egykori, már fél évszázada elhunyt ciszterci rendtársaimról, mintha tegnap búcsúztak volna el egymástól. Mély alázattal és bűnbánattal veszi magához az Úr Jézust. Már nagyon készül az átmenetre. A szék támlájára tettem a kabátot. Miután meggyónt, megáldozott, és megbeszéltük a következő látogatás időpontját, Zsuzsa néni felpattan, kezét a kabátom felé nyújtja, „Feladhatom?”

Jó az Isten, jót ad. Ezzel a néhány gondolatmorzsával szeretnék hálát adni Teremtőmnek az ötven évért. Hála rendi előjáróimnak, rendtársaimnak és a Szent Imre Plébánia kedves hívő közösségének, hogy szerzetesi és lelkipásztori szolgálatomat áldozatkész, figyelmes lelkülettel és hálás szívvel, derűvel, örömmel és mély együttérzéssel kísérik. A feltámadás megünneplésére készülődve, állok továbbra is rendelkezésükre...

Tölgyesi Alberik O.Cist. káplán

vers mindenkinek

Cinke sűrög-forog az ágakon.

Aprócska csőrével vidáman döfködi a fák ágait; táplálékra les...

Ízes kukacok rejtőznek egyes helyeken... és ő így vámolja meg a fákat –

DENCSIK LÁSZLÓ

(História? Vallásszociográfia? Emlékirat?) Az egyháztörténetesek történeti munkának, magam mint szociológus retrospektív szociográfiának tekintem *Búvópatakok* című könyvem¹. Tomka Miklós, a magyar vallásszociológusok nagymestere sokáig gyanakodva méregette a vallásszociográfiát, meglepetésemre – könyvem elolvasva – meakulpázva rehabilitálta ezt a műfajt. Bizonyos értelemben visszaemlékezés is a

kolánkban kedden még reggeli imával kezdődött a nap, szerdán már az „*Itt az idő, pajtás, munkához kell látni, jó tanulással építővé válni*” kezdetű mozgalmi dallal. A csokornyakkendős igazgató úrból hiphopp úttörőnyakkendős igazgató pajtás lett. (Ám csupán nagyon rövid időre, mert új talizmánja nem óvta meg a süllyesztőtől.) A plébánia ugyan nem esett el, de az egyházközégből a körzetapostolokra építő egy-

Búvópatakok

FÖLDALATTI MOZGALMI EGYHÁZ A SZENTIMREVÁROSBAN / 1. RÉSZ

Kamarás István OJD (77) az MTA doktora a József Attila Gimnáziumban érettségizett, két évig gyári munkás volt, az ELTE-n előbb magyar-könyvtár, majd szociológia szakon végzett. A Könyvtartudományi és Módszertani Központ Olvasáskutatási Osztályát vezette, majd a Pécsi Tudományegyetemen, végül pedig a Pannon Egyetemen tanított. Művészet- és vallásszociológiai kutatásai mellett részt vett az emberismeret (a későbbi erkölcsstan) tantárgy kidolgozásában. Több tucatnyi tudományos könyv mellett hangjátékokat, meséket, regényeket és utópiákat is írt. Jelenleg az Evangélikus Egyetem óraadó tanára és az ökumenikus, civil Sola Rádió munkatársa.

szentimrevárosi mozgalmi egyház vallásszociográfiája (amit én szeretek religiográfiának is nevezni), ugyanis 15-20 évesen magam is benne voltam. Igaz, a rejtőzködés és a konspiráció miatt akkor még eléggé keveset láthattam belőle. Csak ötvenvalahány éves valláskutatóként világosodott meg bennem, hogy az egyházon belüli (akkor szinte kivétel nélkül illegális) mozgalmak közül méreteiben a szentimrevárosi volt a legjelentősebb, ugyanis itt, a Szentimrevárosban akaró-dzott legkevésbé abbahagyni mindazt, ami akkor az intenzív egyházi közmegelegedésre működött. Másutt is volt egyházi iskola, másutt is virágzott a cserkészlet, a harmadrend, a plébániai apostolkodás, de kevés helyen volt ilyen, a korabeli átlaghoz képest korszerű plébániai pasztoráció, valamint ilyen erős és önérzetes keresztény középosztály.

(Intézményes és mozgalmi egyház) Az egyháznak is van (a misztikus és a spirituális mellett) társadalmi természete, „halmazállapota”, ez pedig két egymást kiegészítő dimenzióban működik: az intézményesben és a mozgalmiban. A legeslegjobban működő intézmények is (mert óhatatlanul megmerevednek, lemaradnak, kifáradnak) rászorulnak a történelmi változásokot követő mozgalmakra. Ugyanígy az egyházak megújulásához is nélkülözhetetlenek a vallási mozgalmak. Elég csak a jézusi és a Szent Ferenc-i vagy a mai lelkeségi mozgalmakra gondolni. A Szentimrevárosban az olajozottan működő vallási intézményeken (a plébánián és a ciszter gimnáziumon) kívül elsősorban a cserkészlet, a harmadrend és a körzetapostolok képviselték a mozgalmi egyházat. 1949-ben mindezek az egyik pillanatról a másikra szűntek meg. A mi Váli utcai is-

házi közösséget formálni óhajtó Kalmár Ödön helyébe Horváth Richárd, a korántsem tehetségtelen, de egyértelműen behódolt békepap került. Hívei többsége nyíltan bojkottálta, például nem áldoztunk nála, egykori diákjai pedig meggyónták neki, hogy utálják.

(Hiányból született) A lelkeségi mozgalmak (a próféta, jézusi, Szent Ferenc-i, ébredési mozgalmaktól kezdve a Regnum Marianumig) a „semper reformanda” jegyében mindig valamiféle új irányt, koncepciót, stílust, a kereszténység megélésének spirituális alternatíváját jelenítették meg, egy-egy új vallási nyelvet és annak – a mai vallási világból véve példákat – regnumi, fokolárés, karizmatikus, neokatekumen és egyéb nyelvjárásait. 1949-ben a Szentimrevárosban nem ez történt. Ez a mozgalom a hiányból (pontosabban az értékek hiányából) született; egyszerűen a föld alatt folytatódott mindaz, ami a fiataloknak (és persze szüleiknek) rettentően hiányzott: legfőképpen a cserkészlet és a hittan. A tartalom (a „vegyi összetétel”) megmaradt, csak a halmazállapot változott: a cserkészletet ideiglenesen Szívtestőr gárdával, indiánosdival és nyári táborozással, a kiscserkészletet ministránskörökkel próbálták pótolni, az iskolai hittant pedig immár tartósan a lakásokba áthelyezett illegális plébániai, majd mozgalmi hittannal.

(Egy szerzetes és a civilek) A mozgalom élére a ciszterci rend az irodalomtudósi pályára készülő Barlay Ö. Szabolcsot küldte. Bizonyos tekintetben telitalálat volt, igazi karizmatikus vezető lett belőle, egymaga tömegeket vonzott, és csakhamar élő legendává vált. Ő maradt a mozgalom vezetésében az egyedüli szerzetes, ugyanis a rendek feloszlatása után más klerikusok

már csak a háttérből segítettek, a hittancsoportokat bátor és odaadó gimnazisták vezették. A Barlay körüli vezérkart – és ez kétségkívül egyháztörténeti jelentőségű fordulat – kizárólag civilek alkották².

(Homogenizálódni vagy differenciálódni?) Habár nem vele és általa kezdődött a szentimrevárosi mozgalom, mégis valamiképpen Barlay köpenyéből bújtt elő, ugyanakkor már irányítása alatt is sokféleképpen tagozódott, megannyi értékes másságot magába foglalva. Voltak kisiskolás, gimnazista és egyetemista rétegek. Voltak, akik a cserkészetet célnak és voltak, akik csak eszköznek tekintették. Voltak a mozgalmat szigorúan egyházas keretek között elképzelők, és olyanok is, akik önálló szellemi műhelyek kiépítését javasolták. Centralista, katonás, demokratikus és spirituális irányokat szorgalmazók. Akadtak, akik tömegmozgalomnak, és akadtak, akik baráti társaságok szövetségeként képzelték el a folytatást. Dönteni kellett: homogenizálódni vagy differenciálódni? Barlayt zseniális szellemi irányítónak és szervezőként ismerhettük meg, aki szenvedélyesen odaadó, bár néha elsodorja a lendület. Olykor Krisztus katonájaként – teljesen ki-

kapcsolva veszélyérzetét – egyszemélyes döntéseket hoz, máskor hevesen reagál váratlan eseményekre, és összeroppan. Vele párhuzamosan, egyre többen, magukat életképesnek gondoló és önállóan gondolkodó csoportok alakultak. Ezek között a legerősebb a különböző körök³ összeolvadásából⁴ kialakuló, Nobilis Gábor vezette alternatív ágazatot kell megemlítenünk, melyet egy „főnöki” nevű agytröszt irányított. A Nobilis-ág kétféle tartott: Gáldi az önképzőkör jellegű csoportmunka híve lett, Rozgonyi pedig a „tömegnevelés”, melyben fontos szerepet kapott a cserkészkedés és a táborozás. Mindkettő hordozott igazságot.

(Rozgonyi) Amikor a karizmatikus vezető (akire a „vagány”, „odaadó”, „önmagával szemben szintúgy maximalista”, valamint a „forrófejű”, „Savonarola típusú”, „üldöztetést provokáló” jelzők egyaránt illettek) 1955-ben börtönbe kerül, a mozgalom különböző ágakra és csoportokra bomlott. A legtöbbeket magába foglaló

vonulat (vagy ahogyan egyesek látták: a tömegmozgalmat) Rozgonyi György vezette. Rozgonyi Gyurka (vagy legtöbbször csak Rozi Gyurka) lett Barlay mellett a mozgalom másik karizmatikus figurája, máig élő legenda, akit táborozásnál is megénekeltek⁵. Ciszterdiákként bekerült az osztályfőnöke vezette apostol-, majd ministránskörbe. Kamaszkorában az elektromosság, a gombfoci, a bütykölés, a kirándulás és a házibulizás kötötte le. Érettségiző korában függetlenedett a Barlay-vonaltól, és hirtelen egy félszáz fős társaság vezetőjévé vált. Három évig elektromérnök-hallgató volt, de abbahagyta, mert már csak a mozgalom érdekelte, ez lett a mindene. Az 1961-es begyűjtéskor börtönbe került, egzisztenciálisan élete végéig hátrányban maradt, de emiatt sosem búslakodott.

(A Rozgonyi-vonal) Rozgonyi első vezetőtársai, majd hamarosan a leendő vezetők betanítói Hertelendy Miklós, Szentkúti Pál és Vojnits Pál voltak. Rozgonyi azt az elvet vallotta – s ezzel az övéi közül sem mindenki értett egyet –, hogy semmit se takargassanak, de ne beszéljenek dolgaikról feleslegesen. Tudtak ugyan az 1958-tól beépített téglákról, de nem zavar-

1 Budapest, 1992. Márton Áron Kiadó, 249 o.

2 Aszalós János, Hontvári Miklós, Keglevich László, Körmeny Szilveszter, Luka László, Róna Tas András

3 Ministránskör, apostolkör, a harmadrend és az „indiánok”

4 Éry Béla és György, Gáldi Zoltán, Rozgonyi György és Tarnay Gyula

5 Imgyen: „Zölderdőben jártam, őrséget álltam,/ amikor egy furcsa hangot hallottam. / Mondtam neki, hogy: Állj! Ki vagy, ravasz?! / Akkor láttam, hogy a Rozi Gyuri az!”

tatták magukat. Nem erőltettek senkit semmire, nem hangsúlyozták túlságosan tevékenységük vallásos jellegét. Ugyanakkor Rozgonyi elismerte, hogy ő maga szintén rákényszerült arra, amit Barlaytól nem tudott elfogadni: válsághelyzetekben az egyszemélyes döntést és a feltétlen engedelmesség megkövetelését. Mindazonáltal kritikái közül jóval többen inkább szélsőségen romantikusnak ítélték. Harminc év elteltével, amikor religiógráfusként meginterjúvoltam őket, még ők is ilyenképpen módosították véleményüket: „Romantikus? Valóban csinált hajmeresztő dolgokat: görögtüzet, tűzijátékot, de nem felelőtlenül. De az

Köszönet a visszatekin-
tést kezdeményező
Szentimrévárosi
Egyesületnek és a
Fortepan archívumnak
a korszakot megjelenítő
képekért.

apostolok igehirdetése ugyancsak vad dolog volt. So-
sem árult zsákbamacskát: tudtuk, hogy amit csinál-
unk, ugyan nem államellenes összeesküvés, de bármi-
kor minősíthető ugyanilyen veszedelmesnek.”

(Növekedés, felhígulás, kifáradás) Az ötvenes évek
második felére 150-200 főszre nőtt a szentimrévárosi
mozgalom Rozgonyi-ága, ugyanakkor óhatatlanul fel
is hígult. Ezt Rozgonyi is jól érzékelte: „Ha még to-
vább tartott volna, talán ellaposodik, ugyanis bár az
evangéliumot sokan befogadták, de a vezetői hivatá-
sok száma csökkent. A hatvanas évek elejére a tömeg-
mozgalom elveszítette létjogosultságát”. Nem számít-
va a táborozások és a kirándulások nem kevés alkalmi
vendégeit, a szentimrévárosi mozgalomban legalább
háromszor annyian fordultak meg, mint ahányan a ze-
niten tartoztak hozzá. A lemorzsolódók egyik része
családot alapított, másik része elköltözött, a harmadik
disszidált, a negyedik lelkeségi mozgalmakban folytat-
ta. Néhányan, akik célnak tekintették az eszközt, el-
mentek tájfutónak, végül párat a vezetők közül Roz-
gonyi – nem megfelelő életvitelük miatt – eltanácsolt.
(folytatjuk)

Kamarás István OJD

tollforgató

Plébániánk
Szent Imre Alapítványa
pályázatot hirdet

mese valamint *novella* írására

A témaválasztás a pályázó döntése. Szerkezete lehet hagyományos vagy újszerű, de maradjon a szépirodalom határain belül, terjedelme legyen legalább 6000 karakter, eszköztárát a magyar örökségből merítse és, a hagyományos értékek tiszteletét tekintse iránytűnek.

A mese formája próza és/vagy vers egyaránt lehet.

Határidő: 2018. június 1.

Sem alsó, sem felső életkori határ nincs.

Egy szerző több munkával is jelentkezhet.

A pályázat jelíges, leadható a plébániairodán vagy elküldhető postán (Budai Szent Imre Plébánia, 1114 Himfy u. 9., kizárólag papír alapon, jelígével ellátott borítékban, amelyre kérjük ráírni: **Tollforgató pályázat**).

A pályázat tartalmazzon egy másik, zárt borítékot, amelyben a pályázó neve és elérhetőségei találhatóak.

Ennek kibontására az értékelés után kerül sor.

Az Alapítvány mindkét műfajban 1-1 díjat ítél oda, egyenként **75 000 Ft értékben**. Fenntartja a jogot, hogy a díjat 2-2 pályaműnek megosztva adja ki, vagy emelje a díjazottak számát. A nyertes alkotásokat természetesen a **Lépcső** c. folyóirat nyomtatott és digitális változata is közli.

Eredményes tollforgatást kíván a kuratórium!

„Költő volt, csak költő, semmi több. Költő volt – valódi költő – nem kevesebb!” – Karinthy ezzel fejezte be búcsúsortait Somlyó Zoltánról, ifjúkori jó barátjáról, e lázadó, különös alkatról. A muraközi Alsódomborúban született 1882-ben horvát közegben, magyar zsidó családban. Mozgalmas életet élt, szüntelen kereste a

Sárkány alakjában

SOMLYÓ ZOLTÁN A KRUSPÉR UTCÁRÓL

Cikkünk szerzője művelődéstörténész, a Varsói Egyetem tanára, József Attila-díjas író, 18 önálló könyve látott napvilágot. Az egykori József Attila (most Szent Imre) Gimnáziumban érettségizett 1963-ban, szűkebb hazája a Szentimreváros. Szenvedélye a csavargás az Adriától a Balti-tengerig.

helyét; a korabeli Magyarország számos városában lakott újságíróként Nagykanizsától Szabadkáig, Szegedtől Fiuméig s Nagyváradig, a nyomort és a nélkülözést is megtapasztalva. Negyvenöt éves korában azt nyilatkozta, összesen 32 helyen lakott életében. A fővárosba 1910-ben érkezett meg, 1913-tól élt itt folyamatosan. Másik jó barátja, Kosztolányi az *Esti Kornélban* Sárkány alakjában örökítette meg Somlyó Zoltánt. A pesti kávéházi világban mindenkinek föltűnt nem mindennapi megjelenése, Füst Milán így írta le öltözetét: „Málnaszínű, mélyen kivágott mellény volt rajta, kemény ingmell s egy spárnga vékonyságú nyakkendő, mely csokorra volt kötve a nyakán.” Pályakezdése első jelentős verseskötetének azt a jellemző címet adta: *Az átkozott költő* (1911). A magyar költészet XX. század eleji nagy hullámával, a Nyugat alkotóival emelkedett az ő lírája is, sajátos színt adván irodalmunknak ehhez a rendkívüli együtteséhez. A nagyvárosi szegénység, a népköltészeti hagyomány, a modernre hangszerelt szerelmi élmény, az Isten-keresés zsidó változata együtt adják lírájának sokrétű világát. Ahogy Karinthy kivételes tehetségét pénzkereseti okokból nemegyszer rövid humoreszkekbe csurgatta, Somlyó Zoltán úgy használta tollát szonok írására is, nem egy dala népszerűvé vált a szórakozóhelyeken.

Élete utolsó másfél évtizedét Lágymányoson töltötte a Kruspér utcában, a Műszaki Egyetem mellett a századfordulón kialakult városnegyedben. „A húszas évek végén beköltözik utolsó lakásába. Látszólag polgári körülmények közé kerül, lényegében csak a kispolgári lét kezei adottak így is.” – írja róla Zsoldos Sándor, szegedi irodalomtörténész. Húsz évvel a költő halála után fia, Somlyó György így emlékezett a környékre és édesapja egykori lakására: „Ez a Kruspér utca, két oldalán mindössze három-három ház, a végén még üres grund

ásított a Dunára... Furcsa, sárga csempékkel kirakott, kék cirádákkal cicomázott szecessziós lépcsőházra nyílik az 5/7 szám. Sárga keramitkockás, sötét udvarra néz le a gang, ahonnan a 7. számú ajtón a lakásba lépünk.” Majd a lakásbelsőt mutatja be: „A csöpp előszobában szemből nyílt a fürdőszoba, jobbra a konyha, balra az

egymásba nyíló két szoba, mely az udvarra néz. A szobákban akkor is és mindvégig, ugyanaz a cseresznyefa háló, az a néhány barna ebédlőbútor, amit a lakással kellett átvenni, s az ablak előtt az egyetlen bútoradarab, amely valóban az övé volt: egy nagy sötétbarna barokk tölgyfa íróasztal, piros posztóval a lapján.” Kruspér utca 7. című versében így énekelte meg maga a költő (Zsidó mezőkön, Budapest-Jeruzsálem, 2009.):

Tizennégy éve itt lakom,
Udvarra néz az ablakom,
A tűzfal a Dunára néz,
Két szoba-konyha
az egész...
Ez Kruspér-utca hét.

Lefoglalt barna bútorok,
Az életem itt kujtorog,
Könyv-rengeteg,
rajt zöld huzat,
Köztük én írtam
vagy huszat...
Ez Kruspér-utca hét.

Emlémem itt
már annyi van...
Itt született meg a fiam,
Itt feküdtem betegen én
s mindig szegény
voltam, szegény...
Ez Kruspér-utca hét.

Ha elmegyek
majd egy napon,
kinyitják majd
az ablakom;
egy pár kíváncsi
szem benéz –
hát ennyi volt
csak az egész?...
Ez Kruspér-utca hét.

Kiss Gy. Csaba

Jelen írás a szerző „Szentimrevárosi Athenas” címmel indított sorozatának része, amely kerületünk irodalomtörténeti múltjáról készít tartalmas pillanatfelvételeket.

szia
Szent Imre Alapítvány